

Rechtvaardigheid

De rechtsorde, onderwijs, natuurzorg en milieu. Deze belangrijke voorzieningen van de gemeenschap moeten uit belastingen worden betaald. De meeste belasting wordt geheven op arbeid, omdat inkomens makkelijk te belasten zijn. Maar de heffing op middeninkomens is relatief hoog. Dat pakt voor sommigen uit als een straf op extra inspanning. De belasting op kapitaal is daarentegen laag en er is vrijwel geen belasting op speculatiewinst en zeer snelle vermogensgroei. Dat is niet rechtvaardig en bovendien ondoelmatig. De belasting op extreem hoge inkomens is ten onrechte dezelfde als die op middeninkomens (het toptarief van 52%). Wie veel hypotheekrente kan aftrekken heeft niet zoveel last van dat tarief.

Dit stelsel voldoet niet aan eisen van rechtvaardigheid. Het tast het gevoel van billijkheid aan bij mensen met lage en middeninkomens die niet van veel renteaftrek kunnen profiteren, en heeft de prijzen van huizen kunstmatig verhoogd. Er zijn dus veel redenen om nog eens kritisch naar het belastingstelsel te kijken. Een extra reden is dat met belastingmaatregelen ook milieudoelen kunnen worden gediend, vooral door heffingen op grondstoffen en fossiele brandstoffen, vooral als uit de opbrengst de heffing op arbeid kan worden verlaagd. Dat bevordert hergebruik, herstel, en zuinigere productie en verbruik.

De huidige regering doet weinig om het stelsel te verbeteren. Door forse bezuinigingen worden wel veel

zwaardere lasten op de schouders van mensen met lage en middeninkomens gelegd. De noodzakelijke beperking van het overheidstekort lost de regering op door belangrijke uitgaven van het rijk te verminderen, gemeenten te korten, en diverse kosten naar burgers te schuiven. Waar dat tot opeenstapeling van kortingen leidt, wordt dat als erg onrechtvaardig ervaren. Het is daarom schrijnend dat zeer hoge inkomens, grote bonussen en speculatiewinsten niet zwaarder worden belast. De economische crisis is immers niet door mensen met lage en middeninkomens veroorzaakt. Een korting van de Nederlandse ontwikkelingshulp met een miljard euro is eveneens een onlogische reactie op de crisis, omdat de crisis de allerarmsten in de wereld veruit het hardst heeft getroffen. Het aantal mensen dat dagelijks honger lijdt is mede door westers financieel wanbeheer opgestuwd naar 975 miljoen, wat bijna één op de zeven mensen in de wereld is.

Er is veel te zeggen voor een grondige herziening van het belastingstelsel om onrechtvaardigheden te verminderen en de heffingen bovendien doeltreffender te maken. Daar hoort ook een heffing op extreem hoge arbeidsinkomsten en zeer snelle kapitaalgroei bij. Daarmee worden dan meteen hoge bonussen aangepakt die bedrijven aan bestuurders en financieel experts betalen, wanneer zij de winstcijfers hebben kunnen opdrijven door gewiekte financiële transacties. Zulke manipulaties scheppen geen welvaart en gaan ten koste van de belangen van talloze mensen.

De bekende tegenwerping is dat een hoog tarief, of het beperken van hypotheekrenteaftrek, of een

speculatie-winst belasting, weinig zou opleveren en ten koste gaat van de inspanning van mensen die belangrijk zijn voor de economie. Top-managers en specialisten zouden zich elders gaan vestigen omdat het belastingklimaat in het buitenland vriendelijker zou zijn. Zo zou talent de grenzen over worden gejaagd.

Ik vind dit geen steekhoudende bezwaren. Ten eerste hangt het wegjaargeffect af van de mate waarin het eigen belastingstelsel verschilt van het buitenland. Daar staan weer andere voordelen van een goed geordende maatschappij met behoorlijke voorzieningen tegenover. De vs, in sommige opzichten een belastingparadijs, heeft vermogenswinstbelasting. Waarom zou dat in Nederland dan niet kunnen? De landen om ons heen laten voorts veel minder hypotheekrenteaftrek toe. En voor topverdieners die naar belastingparadijzen vluchten staan weer veel andere mensen klaar die opgevallen plaats en graag overnemen en misschien wel veel beter presteren.

Een samenleving die rechtvaardigheid met doelmatigheid wil combineren, de staatsschuld wil verlagen om beter op de toekomst te zijn voorbereid en geen onbetaalde rekeningen op volgende generaties wil afwentelen, doet er goed aan een modern, eenvoudig, doeltreffend en vooral rechtvaardig stelsel van belastingen te ontwerpen. De onrechtvaardigheden in het stelsel en het beleid van het huidige Kabinet zullen steeds duidelijker worden. D66 kan het voortouw nemen in een forse verbetering van het stelsel, die dan door het volgende kabinet zal moeten worden ingevoerd.